

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

דף

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

כו (א) דער עוויגע שפראך
צו משה, ווי
פאלגט: (ב) רעדע מיט
דען קינדערן ישראל'ס אונד
זאגע איהנען: ווען יעמאנד
איין בעוואַנדערט געליבדע
טרוט: דיא שאַצונג געוויסער
פערזאָנען, דעם עוויגען צו

כו א וידבר יהוה אל משה
לאמור: כ דבר אל בני ישראל
ואמרת אליהם איש כי יפלא
נדר בערכך נפשת ליהוה:

והיה
בעטריפט

עהרען, פאָן ווינעם פֿערמאָגען אויז צו זעטצען:

רש"י

תרגום אונקלוס

כו (ב) כי יפליא יפליט בפיו: בערכך כו (א) ומליל יי עם טעשה למיטר:
נפשות י ליתן ערך נפשו לומר

(ג) מליל עם בני ישראל

ותיטר להון גבר ארי יפריש נדר כפורסן נפשטא קדם יי: ויהי

באור

הכרית שנתן בינו ובין בני ישראל, שהם ישמרו החקים והמשפטי האלה, ואם ישמרום יהיה
הוא להם לנתיבות לעשות עמה' ככל נפלאותיו: בהר סיני, כשכרת הקב"ה ברית עם ישראל,
כאמרו ויקח ספר הכרית ויקרא בלזוני העם וגו', ויקח משה את הדם וגו' ויאמר הנה דם הכרית
אשר כרת ה' עמך על כל הדבריו האלה (שמות ד' ז' ט'), היה הכרית על החקי והמשפטים
האלה שהיו ביד משה, שלמדום כלם בנבואה בכח נשמת משה המיוחדת מכל הנשמות שלפניו
ושלאחריו לקבל אור התורה בנבואה, כמו שפרשנו (פרשה א' א'), ואז כאמרו לו גם התוכחות
האלה, ועל הכל ככרת ברית:

כו (ב) איש, גם אשה בכלל: כי יפלא, פי' רש"י ל' יפריש בפיו, גם ראב"ע ל' מי
יפליא, יפריש וינאר, וכן אמר רש"י ל' יבדיל כמו לאון מפרש, שהנודר כריך לפרש
באיו ענין הוא נודר, וכמה הוא נודר, וכבר גלינו דעתנו בפ' לפלא נדר או נדבה (פרשה
ד' כ"ד א'), כי מה טעם לומר שיפרש דבריו, וכל נודר ונודר מפרש, אבל נכתב על המפליע
לנודר מלאין הפלאה חרות, ושם כתוב על הנודר עולה ושלמי תודה כאחת, והוא נפעל
וכאן בבנין הכבד הטוסף בעבור הפלאת הנדר וחרותו, שנודר ערך נפשות, כי מכהג הנודר
שדרו עולה ושלמי, או ממון לבדק הבית. וכן כאמר בניו כי יפליא לנודר נדר נזיר (במדבר
ו' ז'), שיש בו זכות שמזיר עצמו מן היין, ודומה להן והפלאה ה' את מכותך וגו' (דברים ד' ט'
ד' ט'), בעבור הפלגת המכה חרותה, וכן כאן כי יפליא נדר, שאין הפלאת הנדר ערב לפני
השם ב"ה, שהרי אמרו רבותינו ז"ל שזיר חוטא הוא שזער עצמו מן היין, וכן המפליא נדר
נפשות, שאם רובה לתת דבר לבדק הבית, ראוי לו שידור כסף או זהב לא ערך נפשות, ולכן
ישרו בעיני דברי ראב"ד ז"ל שאמר בהשגותיו (הלכות ערכין וסדמין פ"ג ט') שהערכין הם כעין
קנס, כשלשים כסף של עבד, וכמו שנדבר עוד בזה: נדר, הערכין הם נדריו גמורים,
שיחייב עליהן מאוס לא יסל דברו, ולא תאחר לשלש, ומאוס כל היוצא מפיו יעשה: בערכך
נפשות לה', מה היא הפלאת והחרות שנודר לתת לה' ערך נפשות, ומלת בערכך, פי' רש"י
ז"ל כמו ערך, וכפל הכפ"ן לא ידעתי מאיזו לשון הוא, ורש"י ז"ל לאמר שני הכפ"ן כפל הוא
כמו שתאמר מן אדם אדמימות, ומן לבן לבנותיות, ואין הנדון דומה לראיה, ששם מורה על
ההפלה, וכמו שפרשנו (פרשה י"ג י"ט) וכן כלם, ולא יתכן לומר כן על בערכך, וראב"ע
ז"ל כתב י"א כי הכ"ף לנכח הכהן. וכבר כתבנו על פי' מלה זו (פרשה ה' ט"ז) שהיא לנכח
הב"ד והנשיא, שהמטבע מיושר על פיהן, ויותר נראה בעיני שהיא מלה מורכבת מן ערך, ומן
כה או ככה, או כאשום כף הדמיון, כמו אין כאל (דברים ל"ג ד'), וענינו לפי שכל ערך

עורך

בחקתי כז

תרגום אשכנזי רסג

וְהָיָה עֲרֹכָהּ הַזֶּכֶר מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וְעַד בֶּן־שָׁשִׁים שָׁנָה וְהָיָה
עֲרֹכָהּ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: וְאִם־נִקְבְּתָהּ
הִיא וְהָיָה עֲרֹכָהּ שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל:
וְאִם מִבֶּן־חֲמִשָּׁה שָׁנִים וְעַד
בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֲרֹכָהּ
הַזֶּכֶר עֶשְׂרִים שֶׁקֶלִים וְלִנְקֻבָּתָהּ
עֶשְׂרֵת שֶׁקֶלִים: וְאִם מִבֶּן־

(ג) בעטרופט דייה שאצונג
איינע מאנופערואן פאם
צוואנגציגוטען ביו אם זעכו-
ציגוטען יאחרע: וא ווירד
דייה שאצונג אויף פונפציב
שקל וילבער געועצט, נאך
דעם שקל דעו הייליגטהומז:
(ד) איזט עז אבער איינע
פרויענופערואן: וא ווירד דיא
שאצונג אויף דרייסיג שקל
געועצט: (ה) ווען דיא פערואן
צווישען פינף יאהרעו אונד
צוואנציב יאהרען אלט איזט,
וא ווירד דייה שאצונג
דער מאנופערואן אויף
צוואנציב שקלים: אונד דער

פרויענופערואן אויף צעהען שקלים געועצט: (ו) איזט ויא אבער פאן

תרגום אונקלוס

רש"י

(ג) ויהי פרסניה דדקרא מבר עשרין
שנין ועד בר שתין שנין ויהי פורסניה
חמשיין סלעין דכסף בסלעי קודשא:
(ד) ואם נקובתא היא ויהי פורסניה
תלתין סלעין: (ה) ואם מבר חמש
שנין ועד בר עשרין שנין ויהי פורסניה דדיקרא עשרין סלעין ולנקבתא
עשר סלעין: (ו) ואם מבר

ערך דבר שנכסו תלויה בו עלי: (ג) והיה
ערך ונומר. אין זה לשון דמים אלא בין שהיא
יוקר בין שהיא זול כפי שניו הוא הערך הקטוב
עליו נפרש'ו: ערך. כמו ערך וכפל הכפ'ין
לא ידעתי מאי זה לשון הוא: (ה) ואם מבר
חמש שנים. לא שיהא הנודר קטן שאין
בדבריו קטן כלום
שנין ועד בר עשרין שנין ויהי פורסניה דדיקרא עשרין סלעין ולנקבתא
עשר סלעין: (ו) ואם מבר

באור

פונך דבר אל דבר אחר, שאומר הרי עלי ערך פלוני, ודעתו לתת כערכו כסף או זהב לבית
ה', משמשת המלה הזאת על הענין כלו ערך כן, וכמו שהולך ומפרש: (ג) והיה
ערך, אם יהיה נדר של הנודר הזה על זכר שהוא מבן עשרי' שנה עד זכר שהוא בן ששים
שנה, שאמר עליו יהא ערכו עלי לשלם ככה, או כערכו לבית ה': והיה ערכו יגו', ערך
כן אנדר זה האיש, יהיה חמשי' שקל כסף בשקל הקדש, ואל תאמר ערך כסף אדם לא יערך
אם כל הן ביתו יתן, אלא כפי המסורה נענין, והטעם לפי שאי אפשר לשלם דמים בערך
נכס אדם, ולכן אין הקטנה המסורה נענין ערך דמים אמו, לא כמו שכתבנו בשם הראב"ד
ז"ל שיהא כעין קנס כמו שלשי' שקלי' של עבד, ואינו דומה לאומר דמיו עלי, שהכונה מה
שאתרוס רובים ביתן לקטושו לעבד, ושמינ אותו כעבד הנמכר בשוק, וכן נרדף לשלם, אם
מזה חלף שקלי' נרדף לשלם חלף, ואם הוא ממול ומוכה שזין שאין לו דמים הנודר פטור,
אבל האומר ערכו עלי חין שמינ אותו, וכן אמר רש"י ז"ל אין ערך זה לשון דמים, לא בין שהוא
יוקר בין שהוא זול, כפי שניו הוא הערך הקטוב עליו נפרשה זו: (ד) ואם נקבה היא,
נדר ערכה לה: (ה) ואם מבן חמש, לא שיהא הנודר קטן, שאין בדבריו קטן כלום,
אלא

תרגום אשכנזי

בחקתי כז

פאן איינעם מאנאטרה ביו פניף יאהרען, וא ווירד דוא שאצונג דער מאנאפערואן אויף פניף שקלים וילבער: דיה שאצונג דער פרויענו פערואן אבער אויף דריייה שקלים געועצט: (ו) איזט דיה פערואן פאן זעכציג יאהרען אדער דריבער, וא ווירד דיה שאצונג איינער מאנאפערואן אויף פונפעעהן שקל: אונד איינער פרויענו פערואן אויף צעהן שקלים געועצט: (ח) איזט ער אבער

חדש ועד בן חמש שנים והיה ערכך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערכך שלשה שקלים כסף: ואם מבן ששים שנה ומעלה אס-זכר והיה ערכך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים: ואם מן הווא מערכך והעמידו לפני

צו אונפערטאגענד, דיוע שאצונג צו בעצאהלען, וא לפני

ר ש י

תרגום אונקלוס

אלא גדול אמר ערך קטן זה שהוה בן חמש שנים עלי: (ו) ואם מבן ששים שנה וגומר כשמגיע לומי הזקנה האשה קרובה להחשב כאיש דאמרו איכסי סנא בביתא פחא בביתא סנתא בבית' סימא בביתא וסימא סנא בבית': (ח) ואם מן הווא סאין ידו משנת ליתן הערך הזה: על

ירחא ועד בר חמש שניו והיא פורסניה דרקרא חמש סלעין דקסף ולנקבתא פורסניה תלת סלעין דקסף: (ו) ואם מן שתיין שניו ולעילא אס דקרא ויהי פורסניה חמש עשרי סלעין ולנקבתא עשר סלעין: (ח) ואם מן הווא טפוסניה ויקטניה קדם

באור

אלא גדול אמר ערך קטן זה שהוה בן חמש שנים עלי, מפי' רש"י ז"ל: (ו) ואם מבן ששים שנה, כשמגיע לומי הזקנה, האשה קרובה להחשב לאיש, לפיכך האיש פוסת בהזקטות וזו משלים בערכו, והאיש אינה פוסתת אלא שלים בערכה, דאמרו איכסי סנא בביתא פחא בביתא סנתא בביתא סימא בביתא וסימא סנא בביתא, לשון רש"י ז"ל: (ח) ואם מן הווא מערכך, ארסו מכך ובאלוהו למעלה (פרשה ד' ה' ה'), שענינו שפלות, פעמים נאמר על הווא וחסתפל מאעמדו הראשון, כעו כי יסך אסך וזכר מאחזתו (עס) שאיננו דל וריק מכלל, כי יש לו עדיין אחזתו, ועובר רק מקנתו, ולכן תאר זה יסך לענין אחר, מאינו דבר הוא שפל, ולכן גם כאן נאמר ואם מן הווא מערכך, שמצנו שפל מערך כך שגדר, כגון שאמר על בן ד' ערכו עלי, ואין בידו חמשים שקלי' וכן בכל הערכים, ואילו אמר ואם דל הוא, היה צריך לומר ואין ידו משנת, שאם אמר ערך בן חמש עלי, ויש בידו ג' שקלי', דל הוא אכל ידו משנת לערך קטן הזה, עכשיו שאמר ואם מן הווא מערכך, פירש הענין כלו, ורש"י ז"ל פי' ואם מן הווא, שאין ידו משנת ליתן הערך הזה, ומדברנו התבאר: והעמידו, כאו אמר והעמידו הכהן לפני הכהן, כאשר פירשתי על וינק על כף הכהן השמאלית (פ' י"ד ט"ו) והיה דרך נסות, או יהיה והעמידו, שיעמיד הכהן נפשו, מפי' ראב"ע ז"ל, ואם דברנו על זה, וכאן אין כתי והעמידו על הטוהר, לא על הטוהר, וכוכל לפרש שהטוהר יעמיד את הנדר לפני הכהן שיעריכו כפי השג ידו: והעמידו לפני הכהן, יעמיד הנערך לפני הכהן, שיעריכו כפי השגת ידו של מעריך, כי לפי

בחקתי כזו

לפני הכהן והעריך אתו הכהן
על פי אשר תשיג יד הנדר
יעריכנו הכהן : ס ט ואם
בהמה אשר יקריבו ממנה
קרבו ליהוה כל אשר יתן

מטנו

תרגום אשכנזי רסד

וא שטעללע טאן דיא פערואן
פאר רען פרוטער , דאס זיא
דער פרוטער שאצע : נאך
דעם פערמאגען רעו גלאכעני
רעו זאלל דער פרוטער
שאצע : (ט) אויט עו איין
פיה , וועלכעו טאן רעם
עוויגען צו ערהרען אפערען
דארף : זא זאלל דאזועניגע
שטיק , וועלכעו

רש"י

על פי אשר תשיג לפי מה שיג לו יסדרנו
ושאיר לו כפי חיוו מטה כרוכסת וכלי אומנות
אם היה חמר משאיר לו חמורו : (ט) כל אשר
יתן ממנו אמר דגלה של זו עולה דבריו קיימין
ותמכר לברכי עולה ודמיה חולין חן מדמי
אותו האמר : טוב

תרגום אונקלוס

קדם בהנא ויפרוס יתיה כהנא על
מימר די תרביק ית נדרא ופרסניה
כהנא : (ט) ואם בעירא די יקרבת
מינה קירבנא קדם יי כל די יתן
מינה

באור

לפי שאין בערכין יותר מחמשי שקלו , והוא חוק התורה כמו שפרשנו (פסוק ג') , למדה תורה
ענה שאין הקצבה האמורה בפרשה לא במעריך עשיר , אבל מעריך עניי חינו כותן אלא כפי
המ ידו , ושלח להקל בהקדש , נרדק העמדה לפני הכהן , שעליו מוטלין עניני ההקדשות ,
והכהן יעריך את הנערך כפי הגנת יד המעריך , שלא יהיה הערך תלוי על פי הדיוט , לא כפי
דעת התורה על פי הכהן : על פיוגו , לפי מה שיג לו יסדרנו , ושאיר לו כדו חיוו מטה כר
וכסת וכלי אומנות , אם היה חמר משאיר לו חמורו , מפי רש"י ז"ל , ואם אין לו רק שקל אחד
די , וכחשב לתשלומי , שאפי' העשיר אינו נרדק לשלם יותר , אבל אמר דמי פלוני עלי , נרדק
לכל דמיו כפי מה שהוא אזה אם נמכר בזוק , ואם המקדוש עני , כותן מה שיג לו , ועל הכשאר
נעשה בעל טוב להקדש , ואם העשיר נרדק לשל : (ט) ואם בהמה , לפי הפשט יאמר הכתוב ,
אפי' שהנודר ערך נפשות משל דמי , וכן המקדוש בית ועדה וכיוצא , גולטין ההקדש בדמי'
והמקדש יוצא לחולין , אין הדיון כן במקדש בהמ' הראוין להקרב על גבי המזבח , אלא אם
הקדשן סתם , וסתם הקדש לבדק הבית , או שפירש לבדק הבית , כל אשר יתן ממנו לה'
להקדש , יהיה קדש ולא יצא לחולין בגאולת דמי' , לא הסודה אותה מן ההקדש משל דמיה
להקדש , והיא תקרב על גבי המזבח , אם זכר תקרב עולה , ואם נקבה זנחי שלמי' , וכן ספק
רמב"ם ז"ל (ערכין ותרומין פ"ה ז') המקדש את נהמותו סתם או שהקדש את נכסיו סתם ,
רוחין כל בהמה תמימה הראויה להקרב על על גבי מזבח זכרי' ומכרו לברכי עולו וכו' והדמי'
יפלו לבדק הבית , שסתם הקדשות לבדק הבית , ועל זה נאמר ואם בהמה אשר יקריבו מזבה
קרבן לה' וגו' , כלומר כל הראוי לקרבן על גבי המזבח יקרב , והנה אסור להקדש תמישין
לבדק הבית , וכמ"ש שם (הלכה ו') לא אלא המקדשן ומכרו ויפלו דמיהן להקדש , והם יקרבו
על המזבח והיו שאמר הכתוב יהיה קדש , שלא יצאו לחולין כשאר הקדשות שנפדו , ורשב"ם ז"ל
פ"א ח' שנינו סתם הקדשות לבדק הבית , ואם הקדשו סתם יהיה קדש קרבן ולא בדק הבית , אבל (תמורה
פ"א ח') שנינו סתם הקדשות לבדק הבית , וכמ"ש רמב"ם ז"ל , אלא שהוא מחלוקת ר"א ור"י ,
ואולי כוונ' רשב"ם ז"ל שאפי' שהקדשו סתם והוא לבדק הבית , יהיה קדש קרבן וכמו שאמרנו ,
ולא לבדק הבית לחלוטין שיצא לחולין בדמיו : מטנו , נהמה שם כלל לכל הקרב , כמו מן
הנהמה מן הנקר ומן הנאן (פרשה א' ב') ושם מפורש , וא"כ מלת ממנו על מין מונחה מין בקר
או

כַּמְנוּ לַיהוָה יִהְיֶה קֹדֶשׁ: יֵלֵא
יַחְלִיפֵנוּ וְלֹא יִמִּיר אֲרָזוֹ טוֹב
בְּרַע אֲרָרַע בְּטוֹב וְאִם הָמָר
יִמִּיר בְּהֵמָה בְּבַהֲמָה וְיִהְיֶה הוּא

ותמורתו

שטיק פיה מיט דעם אנדערן פערטוישט, ואָ זאלל עו ועלבוט געכוט

וועלכעו ער דעם עוויגען צו
עהרען הינגעגעבען, ועלבוט
הייליג זיין: (י) ער דארף עו
ניכט פֿערוועכעלן, אָדער
פֿערטוישען, וועדער דאָ
גוטע מיט איינעם שלעכטען,
נאָך דאָ שלעכטע מיט איינעם
גוטען: ווען ער אָכער איין

תרגום אונקלוס

רש"י

(י) טוב ברע: תם בנעל מוס או רע
טוב וכל שכן טוב בטוב או רע ברע:
יחליפניו ולא ימיר ארזו טוב כביש
או ביש בטוב ואם חלפא יחליף בעירא בכעירא ויהא הוא וחלופיה

באור

או כשב או עו: (י) לא יחליפנו, לפי הפשט חליפין הוא על דבר אחר, שיתן חלף העולה
ממון או כלי כסף והבז לקדש, אעפ"י שחליפתו טוב יותר ממנו, ולא ימיר הוא שנתן דבר זה
עצמו תמורתו, בקר בנקר עו בעו או כשב בכשב, אבל בהמה על כסף וכיוצא אינו נטל עליו
אלא ל' חליפין, והכתוב הבדיל בין חליפין לתמורה, שאם מחליף קרבן בכסף או זהב, אעפ"י
שעובר על ל"ה, אין מעשיו כלום, שאין הדבר נתפס כלל להיות קדש, אבל הממיר בהמה
בבהמה, כגון בקר כשב ועו וכו', והיה הוא ותמורתו יהיה קדש, ולכן חזר ואמר, ואם המיר
ימיר בהמה בבהמה, ולא חזר לומר ואם החליף שאין החליפין קדש, ואם כן הממיר אינו עובר
רק בלאו אחר, והוא שנינו (תמורה דף א' א') אלא שאם המיר ממנו וסופג את הארבעה, ולא
אמר סופג שמונים, אבל כגמר' דרשו (סו דף ט' ע"א) לא יחליפטו בשל אחר', ולא ימיר בשל
עצמו [א"ה, נראה שהחליפין באינו דומה, כמו בהמה בחפץ, או שלו בשל חבירו, שאין הדברי'
דומי' אף לפי כוונת מחליפ', וההמרה בדומי', כגון שלו בשלו, בהמה בבהמה, בנסיגת
דמיון, כפי כוונת הממיר]: טוב ברע, בהמה טובה ובריאה, בבהמה רעה ורזה, כמו את
שבע הפרות יפות מראה והבריאו' (בראשית מ"ח ד'), ושבע הפרות הרקו והרעות וגו' (סו
דף י"ג), כך נראה לפי פשוטו, אבל רבותי דרשו והניחו דרש' ז' ל' פירושו טוב ברע, תם בנעל
מוס, או בעל יים בתם, וגם זה פשט המלה, כמו שאמרו בת"כ זכייין לרע שהיא בעל מוס
(כלומר מינין שגלגלון הכתוב קורא גם בעל מוס רע), ת"ל לא תזבח לה' אלהיך שור ושה אשר
יהיה בו מוס כל דבר רע, ומצתה אטו למדין שאם הזהירה תורה על רע בטוב, כלשכן טוב
בטוב ורע ברע, ואם תאמר אם חסרה רע בטוב כל שכן טוב ברע, הוה נרדף להכתב בעבור ואם
המר ימיר וגו' והיה הוא ותמורתו יהיה קדש, שתחול הקדושה על בעל מוס אפילו מוס קבוע,
אעפ"י שהמקדיש בעל מוס קבוע אינו קדוש: בהמה בבהמה, בהמה כולל בקר כשבים ועו',
ללמדך שמומדין בקר בכשב או כשב בעו, ואין תמורה בעופי' ובמח' : והיה הוא וגו', נחות
הלשון הוא, לפי שהקרבן קדוש קדושת הגוף, ואם החליפו או המירו לא עשה כלום, כי אי
אפשר שיצא מקדושתו, לא יתכן לומר עליו יהיה קדש, כי הוא קדוש ועומד, אבל על התמורה
שהיא חולין ועתה נעשית קדש, עליה נכון לומר יהיה קדש, לכן אמר והיה הוא ותמורתו
שהקרבן כאשר קדש כמו שהיה וגם תמורתו, ולפי שהתמורה היתה תחלה חולין, אמר יהיה
קדש שבעתיד יהיה הכל קדש, [א"ה, אין הנגינה סובלת הפירוש הזה, כי מלת ותמורתו
נבדלת בטעם טפסיק, ועוד שאו מלת יהיה על התמורה לבדה, היה לו לומר תהיה, לא שכן
דרך הל' ונחותה, מלת והי' היא סימן לתשובת התנאי, ומלת תהיה היא דבור המכילות
וכוונת

בחקתי כו

תרגום אשכנזי רסה

וּתְמוּדָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ: יֵא וְאִם
כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא־
יִקְרִיבוּ מִמֶּנּוּ קָרְבָן לַיהוָה
וְהַעֲמִיד אֶת־הַבְּהֵמָה לְפָנַי
הַכֹּהֵן: יב וְהֶעֱרִיד הַכֹּהֵן אֹתָהּ

נעבט דעם דאָפֿיר געגעבענען
שטיקע הייליג זיין: (יא) אױט
עז אָבער אױן שטיק אונרױגעז
פֿיה, דאָס מאַן דעם עױגען
צו עהרען ניכט צום אָפּפֿער
ברױגען דאָרף: זאָ זאָלל מאַן
דאָן פֿיה פֿאַר דען פֿרױטער
ברױגען: (יב) דער פֿרױטער
זאָלל עז שאַצען, וױא

כין

תרגום אונקלוס

רש"י

וְחִלּוּפֶיהָ יְהִי קֹדֶשׁ א: (יא) וְאִם כָּר
בְּעִירָא טְמֵאָא רִי לֹא יִקְרָבוּ טִיבָה
קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ יִיִוִּקִים יֵת פְּעִירָא קֹדֶשׁ
כְּתָנָא: (יב) וְיִפְרוֹס כְּתָנָא יֵתָה בִין

(יא) ואם כל בהמה טמאה - בנעל' מוס
הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה ולמדך
הכתוב שאין קדשים תמימים יוצאין לחולין
בפדיון אלא אם כן הוממו: (יב) כערבך
הכהן כן יהי'. לשאר כל אדם הנא לקנותה
מיד

באור

ובמה (במדבר ק"א ח') והיה כל הנשדך וראה אותומי, וכן (שופט' ז' ד') והי' אשר אומר לך
זה ילך חתך הוא ילך חתך, וכן (שם י"א ל"א) והי' היוצא וגו' והי' לה', ורבו' ככה]: (יא) ואם
כל בהמה טמאה, לא טמאה ממש לאכילה, כל' הנאמר בפרשת שמיני, שהרי אומר אשר
לא יקריבו ממנה קרבן לה', ורבו' שאין מקריבין להן למזבח, כמו איל וכבי ויחמור וטהור
לאכילה, ועל כרחק מפרש טמאין לקרבן בין טמאין לאכילה או לא, א"כ למה אומר טמאה,
אמר ואם מן הבהמ' אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה', ועל כרחק שהכתוב מדבר נמי' הקרבין
למזבח אלא שהן טמאין למזבח מחמת מוס, והיו שהכתוב מפרש אשר לא יקריבו ממנה קרבן
לה', כלו' שוה' טומאתה, שאירע בה אחד מן הדבר' שלא יקריבו ממנה קרבן לה', כלומר
שנפל בה מוס קבוע, וכן הלכה, כמו ששנו בת"כ יכול בבהמה טמאה הכתוב מדבר, כשהוא
אומר ואם בבהמה הטמאה ופדה, הרי בהמה טמאה אמורה, הא אינו מדבר אלא בפסולי
המוקדש' שיפדו, יכול יפדו על מוס עובר, ת"ל אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה', יבא מוס
עובר שהוא כשר לקרב למחר, וכן פי' רש"י ז"ל בנעלת מוס הכתוב מדבר שהיא טמאה
להקרבה, ולמדך הכתוב שאין קדשים תמימי' יוצאין לחולין בפדיון אלא הוממו, ועיקר מה
נבא ללמד שיוצאין בפדיון לחולין כשהוממו, אבל שאין קדשי' תמימי' יוצאין לחולין בפדיון
מטורש כשני כתובי' שלפני זה וכמו שפרשנו, אבל יותר נראה בפשט הכתוב שמדבר על שתי
דבר' ואם כל בהמה טמאה כפשוטו, ואשר לא יקריבו ממנה קרבן לה', גם כל שאינן מקריבין
ממנו לה' אפי' טהורה לאכילה, גם מן הכשרה להקרבה לא שלא יקריבו אותה לה' בעבור מוס
וכל דבר דע שאירע בה, כל מה נפדין מן ההקדש ויוצאין לחולין, וכפי הנראה כן דעת רמב"ן
ז"ל (פסוק ד' ז') וגם יתבאר עוד בעו"ה: והעמיד, המקדש אותה, יעמידנה לפני הכהן שיעריך
אותה: (יב) והעריך הכהן אותה, כמה היא שוה להמכר לטורח חולין, והקונה טתן הדמי'
הללו להקדש, והיא יוצאת לחולין: בין טוב ובין רע, בין טובה לאכילה או למלכה, כמו
ברואות וטבות (בראשית מ"א ה'), ובין רעה כחושא ודעת תאר, שאי אפשר לומר לענין מוס,
שהרי בנעלת מוס הכתוב מדבר: כערבך, כערך כך של ממון שאומר הכהן, כן יהיה כסף
מקנתה לכל הנא לקנות אותה מיד ההקדש, ואפי' סוחר' בהמות אמרי' שהיא שוה יותר, נמכר'
על פי ערך הכהן, וכן אין לגרוע מערכו, ונזרת הכתוב הוא: (יג) ואם גאל יגאלנה,
למעלה דבר בשאר כל אדם, שמשלמי' מה שהעריך הכהן וכאן מדבר במקדש, וכן פי' רש"י

וויא גוט אָדער שלעכט עו
וויא : בייא דער שאַצונג דען
פּרוּמטערן זאָלל עו בלייבען :
(יג) ווילל ער עו אַלודען לאַס
קויפֿען : זאָ מוס ער צו דער
שאַצונג דען פֿינפֿטען טהייל
הינצו רֿענען ; (יד) ווען
יעמאַנד ויין הויז אַלדו איין
הייליגטום , דעם עוויגען צו
עהרען , ווירמעט , זאָ זאָלל
עו דער פּרוּמטער שאַצען ,

בין טוב ובין רע בערקה הפהן
בן יהיה : יג ואם גאל יגאלנה
ויסר חמישרו על ערקה :
יד ואיש כירקדש את ביתו
קדש ליהוה והעריכו הכהן
בין טוב ובין רע כאשר יעריד

אתו

וויא גוט אָדער שלעכט עו וויא :

וויא

רשי

תרגום אונקלוס

מיד הקדש : (יג) ואם גאל יגאלנה . בבעלים
החמיר הכתוב להוסיף חומש . וכן במקדיש את
השדה וכן בסדיון מעשר שני הבעלים מוסיפין
חומש ולא שאר כל אדם : (טו) והי' ערכך לפי
זרעו . לא כפי שוויה אחת שדה טובה ואחת
שדה רעה פדיון הקדשן שזה בית בור שעורים
בחמשים שקלים כך גורת הכתוב והוא כשאל
נגאלה בתחלת היובל ואם לא נגאלה באמצעו
נותן לפי המשכון שלע וסוכדיון לש' לפי שאי'

בין טוב ובין ביש פפורסן פהנא בן
יהי : (יג) ואם טפרק יפך קינה ויומס
חוטשיה על פורסניה : (יד) וגבר
ארג יקדיש ית ביתיה קודשא קדם
יי ויפךסניה פהנא בין טבובין ביש
בטא דפרוס יתיה

הקדש אלא למינן שנת היובל אלא נגאלה הדי
ועומדת ביד הלווקא עד היובל כאשר כל
לכהניס של אותו עמאר שהיובל פגע בו מתקלק' ביניהם וכו המשפט האמור במקדיש
שדה

באור

ז'ל בבעלי' הכתוב מדבר להוסיף חומש , וכן במקדיש בית , וכן במקדיש שדה , וכן בסדיון מעש'
שני , הבעלי' מוסיפין חומש ולא שאר כל אדם , כפי' שאל תפוס שהעקרא הזה מדבר בכל
אדם , מי שיגאלה כרך להוסיף עוד חומש על ערכת הכהן , והכתוב שלמעל' מלמד שאין לשנו'
מוקח שגור הכהן , לכן הוסיף לבד הדבר במה מביט בבית ובשדה ובמעשר שני שמפורס בהם
בכתוב שהבעלי' הם המוסיפי' חומש , ומלת יגאלה מורה על זה , שאינו אלא בבעל כמ"ס (פסוק
ט"ו) : חמישיתו , חמישית הכסף : על ערכך , על ערך כך של כסף שהעריך אותה הכהן
הנוכח בפסוק שלפניו : (יד) ביתו , וכל נכסיו בכלל , כשמקדיש ביתו או מזה שיש לו וזוהי
נגאל מוסיף חומש , כמו ששט בת"כ , ואחשוב שפרט ביתו , ללמדנו שזה דין בית לדין כל
הנכסי' , כי למטה בענין מלימד דין שדה אחזה , שאם לא נגאלה מן המקדיש הוא חרס לכהני'
ואינה יולאת ביובל , ולפי שדון בתי החמיר' היא בשדה הארץ , היינו חומרי' שהמקדיש ביתו
ומכרה הנוצר לאיש אחר , יהיה ביובל קדש לכהן . לכן פרט דין הבית להשוותו לכל ההקדשות
שנגאלין לעולם וממכרין לעולם , ויואלין ביובל , ובמשנה (ערכין פ"ט ז') שטי בתי חמירוס וכו'
ויואלין ביובל , זה מפורש וביובל יבא (פרשה ד' ה"א) , ושם פרשטנו ע"פ ברייתא דת"כ כפי
פשוטו , אבל בגמרא אמרו אחר שהוקפו לשדה אחזה מקרא שאיש נריך הוא , ואמרו לא נכרסה
אלא למקדיש ונאלה אחר מיד קדש , הגיע יובל ולא נגאל , חזיר לבעלי' ביובל , וזהו ענינו
מה שחר שט כאן בפשט הכתוב : קדש לה' , לבדק הנית : בן יקום , יהיה לו תקומה לקונו'
קומו

בחקתי כו

תרגום אשכנזי רסו

אתו הכהן בן יקום: טו ואם
המקדיש יגאל את ביתו ויוסף
חמישית כסף ערכה עליו והיה
לו: חמישי שביעי טו ואם משדה
אחוזתו יקדיש איש ליהוה והיה
ערכה לפי זרעו זרע חמר
שערים בחמשים שקל כסף:
ואם משנת היבל יקדיש שדהו
כערכך

וויא דער פרוימער עו שאצט,
זא ואלל עו בלייבן: (טו) ווילל
דער הייליגענדע זיין רויו
לאסקויפען: זא מוס ער דען
פֿינפטען טהייל דער שאצונג
נאך הינצו לעגען, אלודען
איוט עו ווידער זיין: (טו) ווען
יעמאנד פֿאן זיינעם ערבֿ
אייגענטימליכען פֿעלדע איין
שטיק דעם עוויגען צו עהרען
הייליגט, זא ריכטעט זיך דיא
שאצונג נאך דער אויוואַט:
דיא אויוואַט פֿאן איינעם
חמר גערוטען פֿיר פֿונפֿציג
שקל זילבער: (יז) האַט ער
זא

רש"י

תרגום אונקלוס

שדה ועבדיו אפרטו על סדר המקראות:
(יז) אם משנת היובל יקדיש וגומר. אם
משעברה שנת היובל מיד הקדישה ובא זה
לגאלה (מיד): כערכך יקום כערכך הזה
האמר

ותיה פהנא בן יקום: (טו) ואם
דאקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסף
חומש כסף פורסניה עלוהי ויהי ליה:
(טו) ואם טחקל אחסנתיה יקדיש גבר
קדם יי ויהי פורסניה לפום זרעיה בית זרע פור
שעזרין בחמשין סלעין
דכסף: (יז) אם טשתא דיובלא יקדיש חקליה

באור

אמו, שהיה שני: (טו) יגאל אח בוחו, יראה שנבעלים טפל ל'גאלה, ובשאר כל אדם ל'
קנייה, כי מלת גאלה טפל על דבר שהיה נרשות בעליו, ובא לרשות אדון אחר, כשיגאל מיד
האדון ושב לבעליו, נגאל מיד שהיה תפוס בו, אבל כשאינו שב לבעליו אינו גאלה, שהרי הוא
עדיין ברשות אחר לא בידו ולא ביד קרובו: והיה לו, לקנין, והרי הוא שלו, ובשדה אמר
וקס לו (פסוק י"ט), אולי שעל שדה יתכן לשון וקס, שהוא לדוד דור, אבל בית אפשר שיפס
ויחרב לא כאמר עליו ל' תקומה: (טו) ואם משדה אחוהו, שירש מאביו או מאמו: והיה
ערכך לפי זרעו, לא כפי שווייה, אחת שדה טובה אחת שדה רעה, כדיון הקדשן שיה בית
כור שעורים בחמשים שקלי, כך גזרת הכתוב, מפ' רש"י ז"ל: חמר שערים, מקו' שיכול
לזרוע עליו חומר שעורי, וכ' ראב"ע ז"ל כתוב כי עשרת הכתים חומה (ותקף מ"ה י"ד), ואם
כתוב האיסוף והבת (שם שם י"א), והוא זרע איפת שעורי בחמשה שקלי, חו גזרת המלך כדמי
העבד: (יז) אם משנת היובל, זה שאמרתי בחמשי שקל כסף, אין זה אלא אם משנ' היובל
ואילך יקדיש שדהו, מיד אחר שעברה שנת היובל הקדיש שדהו, ויזכרה הגזבר על מ"ט שנים
עד היובל הנא, או יתן הקונה כערך האמר חמשי שקל כסף בעד זרע חומר שעורים,
זה כערכך יקום, כלומר אם יתן כערך כך מעות, יקום השדה לקונה אותו עד היובל, כמו
וקס לו (פסוק י"ט), אבל רש"י ז"ל פי' כערכך יקום, כערך זה האמר יהיה, חמשים כסף
יתן, תרגם יקום על משפט הערך, שיקיים הערך האמר בעמין, וראב"ע ז"ל אמר ואם
משנת

כְּעֶרְכָךְ יִקּוּם : יח וְאִם-אֶחָד
הַיָּבֵל יִקְדִישׁ שָׂדֵהוּ וְחָשַׁב-לוֹ
הַכֹּהֵן אֶת-הַכֶּסֶף עַל-פִּי הַשָּׁנִים
הַנּוֹתֶרֶת עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְנִגְרַע
מֵעֶרְכָךְ : יט וְאִם-גָּאֵר יִגָּאֵר

וְאִם בְּלִיבַט עַן בִּיּוֹא דִּוְעֵר
שְׁאָצוֹנָג : (יח) הָאֵט עַר עַן
שְׁפָאָטְעַר נַאָךְ דַּעַם יוֹבִלְיָאֶהֱר
גַּעֲהִיִּלְיֹנְט : וְאִם רַעֲכֵנְעַט דַּעַר
פֶּרְיוֹטְעַר דַּאָז גַּעֲלַר נַאָךְ דַּעַן
יָאֶהֱרַעַן , דִּיא נַאָךְ בִּיז צוּם
יוֹבִלְיָאֶהֱר אִיכְרִיג זִינְד : אֹנְד
אַלֹזָא גַּעֲהַט פֶּאָן דַּעַר שְׁאָצוֹנָג
עֲטוּאָז אַב : (יט) וּוְעַן נֹן
דַּעֲרִיעִנְיַגַע דַּעַר

תרגום אונקלוס

רש"י

בְּפִוְרְסָנִיָּה יִקּוּם : (יח) וְאִם כְּתֹר יִזְבֹּלָא
יִקְדִישׁ חֲקִלְיָה וְיִחָשַׁב לִיה פְּהֶגָא יִת
כְּסָפָא עַל פּוּם שְׁנִיָּא דְאֶשְׁתָּאָרָא עַד
שְׁתָּא דְיוֹבִלָא וְיִתְמַנַּע בְּפִוְרְסָנִיָּה :
(יט) וְאִם מְפָרַק יִפְרוֹק יִת

הָאֵמֹר יִהְיֶה • חֲמִשִּׁים כֶּסֶף יִתָּן : (יח) וְאִם
אֶחָד הַיּוֹבֵל יִקְדִישׁ • וְכֵן אִם הַקְּדִישָׁה מֵשַׁנַּת
הַיּוֹבֵל וְכִשְׁתֵּהָ בִיד גּוֹזֵר וְכֹא זֶה לְגִאֲלָה אֶחָד
הַיּוֹבֵל : וְחָשַׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף עַל פִּי
הַשָּׁנִים הַנּוֹתֶרֶת • כִּפִּי חֲשַׁבֹן כִּיכֹד הָרִי קֶנֶב
דְּמִיָּה שֶׁל אַרְבַּעִים וְתִשְׁעֵ שָׁנִים חֲמִשִּׁים שְׁקַל הָרִי
שְׁקַל לְכָל שָׁנָה וְשְׁקַל יוֹתֵר עַל כּוֹלָן וְהַשְׁקַל
אַרְבַּעִים וְשִׁמְנֵה פּוֹכְדִיּוֹן הָרִי סִלְעַ וּפּוֹכְדִיּוֹן
לְשָׁנָה אֶלֶף שְׁמֹסֵר פּוֹכְדִיּוֹן אֶחָד לְכוֹלָן וְהָאֵמֹר
לְגִאֲלוֹ יִתָּן סִלְעַ וּפּוֹכְדִיּוֹן לְכָל שָׁנָה לְשָׁנֵי הַנּוֹתֶרֶת עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל : וְנִגְרַע מֵעֶרְכָךְ •
מִכֵּץ הַשָּׁנִים שֶׁמֵּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל עַד שְׁנַת הַפְּדִיּוֹן : (יט) וְאִם גָּאֵל יִגָּאֵל • הַמְקַדֵּשׁ חֲתוּ

באור

משנת היובל, בעצם השנה, פי' כן בעבור הכתוב הסמוך ואם אחר היובל ואינו כן כמו שבאר, ולדבריו יותר נכון לומר אם בשנת היובל : (יח) ואם אחר היובל, אחר שעברו מספר שנים אחר היובל, לא בשנה ראשונה שאחר היובל, אלא מופלג משנת היובל, ולמד מענינו שאמר על פי השנים הנותרות, ואם הקדיש מיד אחר היובל, כל השנים שלמים, גם שנת היובל עמנו אינו מוספר השנים הבאות, אבל רש"י ז"ל פי' אם הקדישה משנת היובל, וכשתה ביד גזבר וכא זה לגאלה אחר היובל, ואעפ"י שדבריו ישרים שאין חלוק בין אם הקדישה מיד או אחרי כן, אלא הכל תלוי בזמן במכירה, פשט הכתוב הוא שהקדישו אחר היובל ומוכלג ממנו, וידענו שגם אם מכרה הגזבר מיד יש גרעון לשנים שעברו : אה הכסף, שנותן בעד השדה : על פי השנים, כפי חשבון, כיכד הרי קנב דמיה של מ"ט שנים חמשי' שקל, הרי שקל לכל שנה, ושקל יתר על כלם, והשקל מ"ח פוכדיון שקל ופוכדיון לשנה, אלא שחסר פוכדיון אחד לכלן, והאמרו רבותינו שאותו פוכדיון קלבו לפרוטרוט, והנא לגאול יתן סלע ופוכדיון לכל שנה לשני' הנותרו' עד שנת היובל, לשון רש"י ז"ל, ונגרע מערכך, מכין השני' משנת היובל עד שנת הפדיון מפי' רש"י ז"ל, ואין לך לומר שהיא מקרא שאינו נרין, שהרי אמר וחסב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות עד שנת היובל, שהיה אפשר לעשות בענין הכתובי' שמשלם תמיד חמשים שקלים, אם משנת היובל, או אם אחר היובל ישלם הערך האמור בעבור השני' הנותרות, גם אם מעט יהיו, לכן הוסיף ונגרע מערכך, בעבור השנים שעברו משנת היובל עד שנת הפדיון והודיע הכתוב שבשדה לפעמים נגרע מערכך, ולפעמים יוסיף עליו אם יגאלנו המקדיש כמבואר בפסוק הסמוך : (יט) ואם גאל, למעלה דבר במכירה שהוא לאיש אחר, ועתה מלמד על משפט הגאולה, וגאלה בבעלים כמ"ש (פסוק י"ג), וכאמרו המקדיש אותו, שחזרת לראותו, ואינו חוזרת עוד ביובל לראות הקדש, אבל אחר הקונה מיד ההקדש אוכל פירות עד היובל

בחקתי כז

תרגום אשכנזי רסו

את השדה המקדיש אתו ויסקף
חמשית בסף ערכך עליו וקם
לו: כ ואם לא יגאל את השדה
ואם מכר את השדה לאיש
אחר לא יגאל עוד: כא והיה
השדה בצאתו ביכל קדש
ליהוה כשדה חחרם לכהן
היה אהותו: ששי כז ואם את

שדה

דער דאז פֿעלד געהייליגט
האט, עו ווידער איינגלעזען
ווילל: זא מוס ער דען
פֿינפטען טהייל דער שאַצונג
נאָך דהינצוטרוקן, אַר אודען
בלייבט עו איהם: (כ) לאַזט
ער עו אַבער ניכט איין, אָדער
מאָן פֿערקויפט דאָ פֿעלד אָן
איינען אַנדערן: זא קאָן עו
ניכט מער אַיינגעלֶאָזט
ווערדען: (כא) ווען אַלואַ דאָ
פֿעלד אים יובליאַהר ווידער
פֿרײַא ווירד, זאָ אײַזט עו דעם
עוויגען הייליג, וויא אַיין
פֿעלד דער פֿערבאַנונג

(נעמליך וויא איין פֿעלד דאָן מאָן פֿאַלליג הינגעגעבן האַט, וואָפֿאַן ווייטער פֿאַר-
קאַממען ווירד): דעם פֿרויטער זאָלל דווען ויין אייגענטום צופֿאַללען: (כז) האַט

ער

תרגום אונקלוס

ית תקלא דאקריש יתיה ויוסף חומש
בסף פורסניה עלוהי ויקום ליה:
(כ) ואם לא יפרוק ית תקלא ואם
זכין ית תקלא לגבר אחרון לא יתפרק
עוד: (כא) והי תקלא במפקיה ביובל
קודשא קדם יי פתקל חרטא לפתחא
תהי אחסנתיה: (כז) ואם ית חקל

ר ש י

אותו יוסף חומש על הקנה הזאת: (כ) יאס
לא יגאל את השדה המקדיש: ואם מכר
הגובר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד.
לשוב ביד המקדיש: (כא) והיה השדה בנאתו
ביובל. מיד הלוקחו מן הגובר כדרך שאר
שדות היוצאות מיד לוקחיהם ביובל: קדש
לה'. לא שישב להקדש ביד הכהן ליד הגובר
אלא כשדה חחרם הכהן לכהנים שנאמר כל
חרם בישראל לך יהיה חף זו תתחלק לכהנים
של אותו משמר שיום הכפורים של יובל פוגע

בו

באור

היובל, וכשמגיע היובל חוזרת לרשות הקדש, כמפורש במסוק הסמוך: ויוסף חומש
על הקנה הזאת, ל' רש"ז"ל, כלו' לא כלבד כשגוש משנת היובל בלי גרעון שמוסיף חומש,
גם כשגאל אחר היובל, ונותן על פי השנים הנותרות, כפי הדמים שהוא משלם, כן מוסיף
החומש, ובסף ערכך כולל חמשים שקלים, שקל ופונדיון לשנה שנה: (כ) ואם לא יגאל,
המקדיש את השדה קודם שנת היובל: ואם מכר, הגובר את השדה לאיש אחר, לא יגאל
עוד, כלומר לא תבוא עוד ברשות הנעלים, וכמו שאמרנו שלשן גאולה טפל על חזרת הדבר
למשפטו הראשון, כי אם לא נגאלה ולא נמכרה, כבוא היובל ועדיין היא ביד ההקדש דינה
כדון שדה חחרם, לא תגאל עוד, ואם מכרה בין יובל ליובל, ותגאל בשנת היובל מיד הקונה
בדון כל שדה אחזה היוצאת ביובל, לא תשוב לרשות בעליה, אלא והיה השדה בנאתו וגו':
(כא) והיה השרה בצאתו ביובל, מיד הלוקחו מן הגובר כדרך שאר שדות היוצאות מיד
לוקחיהן ביובל לשון רש"ז"ל וכמו שפרשנו (מסוק ד'): קדש לה', לא שישב להקדש ביד
הכהן ליד הגובר, אלא כשדה חחרם הכהן לכהנים, שנאמר כל חרם בישראל לך יהי' (במדבר
י"ט ו"ד), חף זו תתחלק לכהנים של אותו משמר שיום הכפורים של יובל פוגע בו: הריהו

אחוחו

67

א

א

כו

(3)

תרגום אשכנזי

בחקתי כו

ער אכער דעם עוויגען צו
עהרען איין פעלד געהויליגט,
דא: ער געקויפט האט, אונד
ניכט זיין ערבאייגענטום
איזט: (כג) זאָ רעכנעט איהם
דער פרוטער דיא זומא דער
שאַצונג ביז צום יובליאָהר:
אונד ער גיכט דיזע שאַצונג
אלזאָ גלייך, אלזאָ איין הייליג
טום, דעם עוויגען צו עהרען:
(כד) אים יובליאָהר אכער
פֿאַללט

שָׁדָה מִקְנֵתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁדָּה
אֲחֻזתוֹ יִקְדִישׁ לַיהוָה: כג וְהָשִׁב
לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסַת הָעֶרְכָךְ
עַד שְׁנַת הַיְבֵל וְנָתַן אֶת־
הָעֶרְכָךְ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ
לַיהוָה: כד בְּשַׁנַּת הַיְבֵל יָשׁוּב
הַשָּׂדֶה

רש"י

תרגום אונקלוס

צו: (כב) ואס את שדה מקנתו וגומר
חלוק יש בין שדה מקנ' לשדה אחזה שדה
מקנ' לא מתחלק לכהנים ביובל לפי שאינו יכול
להקדישה אלא עד היובל שהרי ביובל היתה
עתידה לנאת מידו ולשוב לבעלים לפיכך אס
בא לגאלה יגאל בדמים הללו הקטובים לשדה
אחזה

חָקַל וְכִינּוּזֵיהּ דְקָא מַחְקַל אַחְסַנְתֵיהּ
יִקְדִישׁ קָדָם יי: (כג) וְיִחָשֵׁב לֵיהּ
בְהִנָּא ית נָסִיב פּוֹרְסָנִיהּ עַד שְׁתָּא
דְיִזְבְּלָא וְיִתְּנֵיהּ פּוֹרְסָנִיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא
קוֹדֶשׁא קָדָם יי: (כד) בְּשַׁתָּא דְיִזְבְּלָא
יָתוּב

באור

אחוזו, מה שהיה אחוזו של מקדיש, יהיה עתה לכהן לכמה, וכן פי' רש"י ז"ל
תהיה אחוזו, של מקדיש: (כב) ואם אח שדה מקנתו וגו', חלוק יש בין שדה מקנה לשדה
אחזה, ששדה מקנה אינו מתחלק לכהנים ביובל, לפי שאינו יכול להקדישה אלא עד היובל,
שהרי ביובל היתה עתידה לנאת מידו ולשוב לבעלים, מפי' רש"י ז"ל: אשר לא משדה
אחוזו, אין זה יתור ל', שלפעמים יהיה שדה מקנתו, וגם יהיה לו לאחזה, כגון שקנה
השדה מאביו או מאחד ממורישיו והקדישה בס"י העורש, והייתו אומר שהוא שדה מקנה ויגאל
ביובל, לכן אמר אשר לא משדה אחוזו, שקנה אותו ממי שאינו יורשו, פרט אס קנהו מאחד
ממורישיו, שראוי להיות לו לאחזה, דינו כדין שדה אחזה שהוא לכהן, וכן שנינו בערכין
(פ"ז ה'):(כג) וחשב לו הכהן, לעכין הגאולה והמכירה דינה כדין מקדיש שדה אחזה שאמר
למעלה (פסוק ע"ז), והיה ערכך לפי זרעו וזרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף, אס עונה
ואס דעה, וכן נגאלת כפי השנים שאס הקדישה אחר היובל יזרע מערך זה כפי השנים שעברו
כמבואר (פסוק י"ח), ככה מקדיש שדה מקנתו ומשג לו הכהן, כלו' על פי השני' הנותרות עד
שנת היובל, והוא שאמר את מכסת הערכך עד שנת היובל, כילדעתי מלת מכסת כש חלק חלק
הערך של חמשים שקל כסף, המגיע לשנים הנותרות, שקל ופונדיון לכל שנה, וכן נמכסת
נפשות וגו' תסוכו על השנה (שמות י"ב ד'), כפי חלק המגיע למאכל הנפשות תחלוקו על השנה,
וכן כל ל' מכס חלק, כמו בפרשת מלחמת מדין: הערכך, כמו הערך, והוא הערך האמור
למעלה והיה ערכך וגו' בחמשים שקל כסף, ועל כן באה ה"א הידיעה, ויפה תפרש לפרושט
על מלת ערכך (פסוק ב'), שהכ"ף כמו כך או ככה, שאילו הכ"ף כתי' לא תתכן ה"א
ידיעה עם הכתי', וא"כ נשתי מלות מכסת הערכך כולל הכתוב כל האמור למעלה בגאולת
שדה אחזה, וכן אמר רש"י ז"ל אס בא לגאלה יגאל בדמים הללו הקטובים לשדה אחזה,
ונתן, לדעתי אב על שדה אחזה ועל שדה מקנה, לפי שאמר בשדה אחזה שהיא בעבל בשדה
החסר לכהן, שווא תאמר שגם כסף הערך כשגאל את השדה יהיה לכהן, שהרי בשדה אחזה

בחקתי כז

השדה לאשר קנהו מאתו
לאשר לו אחות הארץ :
וכל ערכך יהיה בשקל
הקדש עשרים גרה יהיה
השקל : כו אך בכור אשר יבכר
ליהוה

תרגום אשכנזי רסח

פאללט דאן פערלר ווידער
דעמייעניגען צו , פאן וועלכעם
ער עז געקויפט האט : נעמליך
דעסען אייגענטימליכען
גרונדשטיק עז איווט :
(כה) אללע שאצונגען גע-
שעהען נאך דעם שקל דעז
הייריגטומו : צוואנציג גרה
אויף יעדען שקל גערעכנעט :
(כו) דאן ערוטגעבאָררנע

שטיק , וועלכען דורך דיא ערוטגעכוהרט דעם

תרגום אונקלוס

יתוב חקלא לרזבניה מניה לדי ליה
אחסנת ארעא : (כה) וכל פורסניה
יהי בסלעא קודשא עשרין מעין יהי
סלעא : (כו) פרם בוכרא די יתבכר
קדם

רש"י

אחזה ואם לא יגאל וימכרה גזר לאשר לו
אם לא יגאל הוא בשנת היובל ישוב השדה לאשר
קנהו מאתו אותו שהקדישה וכן תאמר לאשר
קנהו הלוק' הזה האחרון מאתו זה גזר לכך
הוגדר לומר לאשר לו אחות הארץ מירושת
אבות והו נעלים הראשונים שמכרוהו
למקדיש : (כה) וכל ערכך יהיה בשקל
הקדש . כל ערכך הכתוב בו שקלים יהיה בשקל הקדש : עשרים גרה
עשרים מעות כך היו מתחיל' ולאחר מלאן הוכיפו שנות ואמרו רבותינו שז מעות כסף
לדיכר

באור

לא אמר הכתוב למי יתן מעות הערך , לכן זכר בסוף שיתן כסף הערך קדש לה' , שיהי לגזר
להקדש בדיק הבית לא לכהן : ביום ההוא , שיתנו , בין שנתן נכד שלם בין שניא אחר היובל
וגרע מערכו , תמיד הוא קדש לה' : (כד) בשנת היובל , בין שפדה המקדיש , ובין שמכר
הגזר את השדה לאשר , ובין שבוא היובל הוא ביד ההקדש , ישוב השדה לאשר קנהו מאתו
אינו מתחלקת לכהנים , ובן אינו לאחזה לקינה מיד ההקדש , ולא תאמר שהדיוט הקינה
מהדיוט מספר שני תבואות הוא מוכר , והשדה יוצא ביובל כמואר בפרשת בהר סיני , אבל
הקינה מיד ההקדש הוא לו לתלוטין , אלא השדה ישוב לאשר קנהו מאתו , ולפי שלפעמי' קינהו
מיד קונה אחר , ושם תאמר שגורת הכתוב הוא שישוב לאשר קנהו מאתו , אבל קנה מיד קינה ישוב
לו אחות הארץ , שאין זה אלא אם הוא אחת האיש שקנהו מאתו , אבל קנה מיד קינה ישוב
לבעלו הראשונים שהיא אחתו , אבל רש"י ז"ל פי' סן תאמר לאשר קנהו זה הלוקח האחרון
מאתו , והו הגזר לכך הוגדר לומר לאשר לו אחות הארץ : (כה) וכל ערכך יהיה בשקל
הקדש , כל ערכך שכתוב בו שקלים יהיה בשקל הקדש , לשון רש"י ז"ל , הוגדר ליה לפי
שהערכין שמעריך הכהן , כגון והעריך הכהן איתה בין טוב ובין רע (פסוק י"ג) , ובן העריבו
הכהן בין טוב ובין רע (פסוק י"ג) , הרי מה שקובץ הכהן נריך לתת , ומה נורך לומר מקרא זה ,
לכן פי' שמוסב על הערכין שקצבה התורה במספר שקלים , כגון ערך נפשות וערך שדות ,
שהשקלי' הללו הן שקל הקדש , שכל שקל מהן הוא עשרי' גרה , וכמו שפי' להלן במחצית
השקל , ובפדיון בכור , וכחותן שקלי' הקדש כן שקלי' הערכין , ורא"ו ז"ל לא פי' כן : עשרי'
גרה , שם מטבע קטנה , אולי שלכן נקראת גרה מלשון מגוררות במגרה (מלבי"ם א"ו ט') ,
וכמו מעלת גרה (פרשה י"א ב') , שהיא הכסירה , אבל שקל הוא מלשון משקל , ואינו מנומס ,
וכמו מיני שקלים יש , הוגדר לומר שקלים האמורים בערכין הכונה על שקל הקדש שיש בו
עשרים גרה : (כו) אך בכור , לפי הפשט אני אומר בעבור שכל הפרשה הזאת מדברת
מהקדשות

תרגום אשכנזי

בחקתי כו

לִיהוָה בְּהִמָּוֶה לֹא יִקְדִישׁ אִישׁ
אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־שֶׁה לִיהוָה
הוּא: כו וְאִם בְּהִמָּוֶה הַטְּמֵאָה

רעם עווינגן געווירמעט איזט ,
קאן ניאמאנד הייליגען : עו
זיין רינד אָרער קליינזפֿיה ,
זאָ געהאַרט עו אָהנעהין רעם
עווינגען : (כו) אַיזט עו איין
אונרייגען פֿיה , זאָ

ופרה

רש"י

תרגום אונקלוס

קדם יי בְּכַעֲרָא לֹא יִקְדִישׁ גִּבֹר יְתִיב
אִם תּוֹר אִם אָמֵר רַבִּי הוּא : (כו) וְאִם
בְּכַעֲרָא טְסֵאָבָא ויפרוק

לדיכר עשרים וארבע מעות לסלע : (כו) לא
יקדיש איש אותו לשם קרבן אחר לפי שאינו
שלו : (כו) ואם בבהמה הטמאה ונומר אין
המקרא הזה מוסב אל הכבוד שאין לומר בכבו'
בהמה טמאה ופדה בערכך וממור אין זה

באור

מהקדשות לבדק הבית , וקראן בלשון הקדש קדש לה' , כמו ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה'
(פסוק י"ד) , ואם משדה אסותו יקדיש איש לה' (פסוק ט"ו) , ועדיין לא נאמר שהכבוד קרב
למוזבח , כי להלן כתוב קדש לי כל בכור פטר כל רחם בנני ישראל באדם ובבהמה לי הוא (שמות
י"ג ב') , ואפשר שיקדישו לבדק הבית , לכן אמר בפרשה זו אך בכור אשר יבכר לה' בבהמה כמו
שבויתך , לא יקדיש איש אותו , כמו בית ושדה אסוה , כי אם שור אם שה הוא הראוי למוזבח ,
לה' הוא קרבן לה' הוא , ולבד בכור הוטרף לומר כן , שאינו שאר הקרבנות שהם שקדושו
בפיו לעולה למטאת לאשם או לשלמים , כבר אמר למעלה ואם בהמה אשר יקריבו ממוכה קרבן
לה' וגו' , אבל בכור שאינו אלא קדוש מרחם , בא ללמדנו שאין קדושתו לבדק הבית , ובמאנה
תורה נאמר כל הכבוד אשר יולד לך בבקרך ובנאקך תקדיש לה' אלהיך לא תעבוד בכבוד שורך
(דברים ט"ו י"ט) , כפי הפשט בא ללמד שיקדישו בנאיתו מרחם להיות בכור וסיקרב על המזבח
בקדושת בכור , לא שימתיץ וישתמש בו , ואם כי יקריבו , לא לא תעבוד בכבוד שורך וגו' ,
כי תקדישו מיד בפך , וכן דעת ר' עקיבא דתנא מניין לנולד בכור בעדרו שמורה להקדישו
שנאמר הזכר תקדיש , כן נראה לי , אבל רש"י ז"ל לא יקדיש איש אותו לקרבן אחר , כי הוא עצמו קדוש כנה
לפני שאינו שלו , וכן אמר רש"י ז"ל לא יקדיש איש אותו לקרבן אחר , כי הוא עצמו קדוש כנה
לקרבן בכור , והו כדעת ר' ישמעאל בברייתא שאמר כתוב א' אומר לא תקדיש וכתוב א' אומר
תקדיש , הא כיצד אמר מעתה מקדישו אתה הקדש עליו ואי אתה מקדישו הקדש מוזבח , ואין
הדרשא נגד פשו הכתוב , שגם מסבא איה הכבוד לכל הקרבנות , שאי אפשר לשנות מקרבן
לקרבן , ורמב"ן ז"ל כתב על דברי רש"י ז"ל והנכון שיאמר אין טורף להקדיש אותו , כי אם הוא
שור או שה לה' הוא מעצמו והנה הוא כמו שלימות , ובמאנה תורה שאמר תקדיש לה' אלהיך ,
ענינו שיהא קדש ותנהוג בו קדושה , ולא ידעתי מאין הפשוטות הוה שאין טורף להקדיש אותו ,
אם רבותיו אמרו שמורה להקדישו , וכן משמע מלשון קדש לי כל בכור , גם דבריו בפשטי
הכתובים הללו אינן מתוקנים : יבכר לה' , אשר יולד ראשון שהוא לה' , כמו שפירש להלן
קדש לי כל בכור פטר כל רחם וגו' , ומלת יבכר מנבין פועל , ואין הפעל מנאנו לתדשו יבכר
(יחזקאל מ"ו י"א) , יוצא בכורי פרותיו , וכן יבכר שטולד ראשון , ואמרו רבותינו ז"ל שכל
ללמד שאינו בכור עד אשר יבכר , כשכבר יבא מרחם אחר , אבל קודם שיבא מרחם יכול להקדיש
העובד אם זכר יהיה לעולה או לשלמי' שנדר להביא , מכאן אמרו מערומין על הכבוד להפקיעו
מכהן לשלם בו חובתו : (כו) ואם בבהמה הטמאה , אין המקרא הזה מוסב על הכבוד ,
שאין לומר בכבור בהמה טמאה ופדה בערכך , וממור אין זה שהרי אין פדיון פטר ממור אלא
טלה , והוא מתנה לכהן ואינה להקדש , אלא הכתוב מוסב על ההקדש , שהכתיב שלמעלה
דבר בפדיון בהמה טמאה שהומוהו , ובאין דבר במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית , לשון רש"י
ז"ל , אבל לפי פשוטו של כתוב מוסב על מקרא שלפניו , ומדבר בפטר ממור , שכן מבינו במקו'
פזר

בחקתי כו

תרגום אשכנזי רסט

וּפְדָה בְּעֶרְכָּךְ וַיִּסַּף חַמְּשֵׁיהֶוּ
עָלָיו וְיָאֵם לֹא יִגְאָל וְנִמְכַר
בְּעֶרְכָּךְ: כח אֵךְ כָּל חָרֵם אֲשֶׁר
יִחָרֵם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל אֲשֶׁר
לֹא מֵאָדָם וּבִהְמָה וּמִשְׂדֵּה

זא ווירד עז אויס דען שאַצונגו
פריזן לֵאסגעקויפֿט , מאַן
לענט אַבער דען פֿינפֿטען
טהייל דאַצו : ווירד עז אַבער
ניכט איינגעלֵאזט , זא קאַן
מאַן עז פֿיר דען שאַצונגו
פריזן פֿערקויפֿן : (כח) אַללעז
פֿערבאַנטע אַבער , וועלכעז
יעמאַנד דעם עוויגען צו עהרן
אַן מענשען , פֿיר אַדער

אחותו

אייגענטימליכער גרונרשטיק , אַלז פֿערבאַנטען גוט ווירמעט , זאַלל

תרגום אונקלוס

רש"י

וַיִּפְרוֹק בְּפִוּרְסֵינָהּ וַיִּזְסַף חַמְּשֵׁיהֶוּ
עָלָיו וְיָאֵם לֹא יִתְפָּרַק וַיִּזְדַּבֵּן
בְּפִוּרְסֵינָהּ : (כח) בָּרֵם בָּל חֶרְמָא דִּי
יִחָרִים גְּבַר קָרֵם יִי מְכָל דִּי לִיה
מֵאֲנִישָׁא וּבְעֵירָא וּמְחַקְל אַחַסְנַתִּיה
(כח) אֵךְ כָּל חָרֵם וְגוּמַר : נַחֲלִקוּ רַבּוּתוּ
אִנִּי מִקִּיִּים כָּל חָרֵם בִּישְׂרָאֵל לֵךְ יִהְיֶה בְּחַרְמֵי כַּהֲנִים שְׁפִירָא וְאִמְרֵהּ הִרִי זֶה חָרֵם לְכַהֵן וַיִּשׁ
שִׁאמְרוּ

שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה והוא
מתכה לכהן ואינו להקדש אלא הכתוב מוסב
על ההקדש שהכתוב שלמעלה דבר בפדיון
בהמה טהורה שהוממה וכאן דבר במקדש
בהמה טמאה לבדק הבית: ופדה בערכך
כפי מה שיעריכנה הכהן: ואם לא יגאל
על ידי בעלים: ומכר בערכך: לאחרים:
בדברי אומרים סתם חרמים להקדש ומה
אמר הרי זה חרם לכהן ויש
שאמרו

באור

אחר, ואת בכור בהמה הטמאה תפדה (במדבר י"ח ט"ו), ואינו לא פטר חמור, וכמ"ס
רמב"ם ז"ל (בכורים פ"ב ב' ג') , וכן כאן ואם בהמה הטמאה שהו' החמור, שהאוי לו לפדותו
בזה ולתת אותו לכהן, והחמור מותר לבעליו, ואם אינו פדוהו בזה כאמר וערפתו (שמות
י"ג י"ג), שיהרגו בקופין, ואם לא פדוהו בזה, אלא הקדישו לבדק הבית, קדושת הקדש
חל עליו, וצריך שיפדנו כפי אורו בערכך ויוסיף חומש, ואם לא יגאלנו הוא עמו ימכר
לאחרים, וצריך ליתן גם לכהן מה פדיונו ולא תאמר אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, שהרי
גוף החמור שלו הוא, ואין לכהן עליו אלא שה, וכשנותן לו השה יהיה החמור לבעליו, כך
נראה לי, ולא מנאתי בהלכות סתירת דבר זה, גם לדעת רמב"ן ז"ל סמוך למקרא שלפניו,
שחס הקדוש פטר חמור ופדה בערכך, ומקרא שלמעלה מדבר בהמ' טמאה חומש, גם מטהורה
בעל מוס אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה', וכמ"ס (פסוק י"א): ואם לא יגאל, ע"י הבעלים,
ונמכר בערכך, לאחרים בלי חוספות חומש על הערך: (כח) אך כל חרם, נחלקו רבותיו
בדבר, יש אומרים סתם חרמים להקדש, ומה אני מקיים כל חרם בישראל לך יהיה (במדבר
י"ח י"ד), בחרמי כהנים, שפירש ואמר הרי זה לכהן, ויש שאמרו סתם חרמים לכהן: לא
ימכר ולא יגאל, אלא יתן לכהן, לדברי האומר סתם חרמים לכהנים, מפרש מקרא זה
לסתם חרמים, והאומר סתם חרמים לבדק הבית, מפרש מקרא זה בחרמי כהנים שהכל
מודים שחרמי כהנים אין להם פדיון עד שיבואו ליד כהן, וחרמי גבוה נפרדים, כל זה מפי'
רש"י ז"ל, ודבריו מפורשים במשנה ובברייתא, ואם כן מקדיש לבדק הבית או מחרים לבדק
הבית דין אחד להם, ואעפ"י שאלת חרם הוא על גוף הדבר, שזהו עמו לשון חרם, הואיל
ואין שייך לבדק הבית כי אם מעות, על דעת זה החרמים שיפלו המעות לבדק הבית, אבל
חרמי כהנים שהן חרם גמור שמוכר ממנו בפסוק זה, גוף הדבר מוקדש לא ימכר ולא יגאל,
אלא

תרגום אשכנזי

בחקתי כו

אֲחֻזְתִּי לֹא יִמָּכַר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל
הָרֶם קֹדֶשׁ קֹדְשֵׁי הַיּוֹם
לַיהוָה: שְׂכִיעֵי כֵּן כָּל הָרֶם אֲשֶׁר

יחרם

ואלל וועדער פֿערקויפֿט נאָך
איינגעלאָזט וועררען : אַללעו
פֿערבאַנטע איזט איין הייליג
סום דער ערוסען קלאַסע ,
אונד איזט דעו עוויגען :
(כט) איין יעדער מענש, דער

אלו

רש"י

תרגום אונקלוס

אֲחֻסְנִיתִּיהָ לֹא יִמָּכַר וְלֹא יִתְפָּרַק כָּל
חֲרָטָא קֹדֶשׁ קֹדְשֵׁין הוּא קָרָם יי:
(כט) כָּל חֲרָטָא דִּי יִתְחַרֵּם

שאמרו סתם חרמים לכהן : לא ימכר ולא
יגאל . אלא ינתן לכהן לדברי האומר סתם
חרמים לכהנים , מפרש מקרא זה
בסתם חרמים , והאומר סתם
חרמים לבדק הבית מפרש מקרא זה בחרמי
כהנים שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם
כל חרם קדש קדשים הוא . האומר סתם
חרמים לכהנים מפרש כל חרם קדש
קדשים ועל קדשים קלים ונותן לכהן

פדיון עד שיבואו ליד כהן וחרמי נבזה נפדים :
כל חרם קדש קדשים הוא . האומר סתם
חרמים לבדק הבית מביא ראיה מכאן והאומר
סתם חרמים לכהנים מפרש כל חרם קדש
קדשים ועל קדשים קלים ונותן דמיהן
ואם

באור

אלא לכהן הוא לעשות בו כחפצו, ומשנא ליד כהן הרי הוא כחולין : כל חרם קדש קדשים
הוא לה', לפיכך החמיר הכתוב בחרם, אעפ"י שהוא לכהן, כי המחרים לשמים, ואפילו
למי שאמר שאין החרם לכהנים עד שיפרש לכהן, כונת המחרים להוציא דבר זה מראשות חול
להיות קדש לה' ולמשרתי ביתו, נעשה הדבר קדש קדשים כעולה וכחטאת, ולכן כל זמן
שהוא תחת יד המחרים, אסור בו כמו בדבר שהוא ק"ק, אלא שהוא ב"ה נתן את החרמים
מתנה לאהרן, כמו שאמר כל חרם בישראל לך יהיה, כמו שנתן להם משלחו בשר הקדשנות
ובן התרומה, ועוד הכהנים נעשה כשלהם ויוצא לחולין, ויוכל המחרים לקטונו מידם, ואולי
גם המחרים לבדק הבית, המועיל בו קודם פדיון עונשו קשה מן המועיל בשאר הקדש, ולכן בכל
הפרשה אבל ההקדשות אמר קדש לה', ואצל החרם אמר קדש קדשים הוא לה', אבל חו"ל למדו
מזה שחר' של על קדש קדשי' ועל ק"ק, כמו ששנינו (ערכין פ"ו) : סבל אשר לו, דבר שקטילו
קנין הגוף, כמו מטלטלין ושדות ובהמה ועבדו ושפתו הכנענים, שהן כלם קנין כסף,
וכמ"ש נפיו וכהן כי יקנה נפש קנין כסף (פרשה ד' פ"א), ועליהן אמר כאן מכל אשר לו
מאדם ובהמה ומשדה ומוצותו, ולפיו שהן ככסף של עליהן קדושת דמים, ולכן כשהחרמים
להקדש נפדין ומכריין, וכשהחרמין סתם או לכהנים, משנאזו ליד הכהן הן כספו של כהן
וחולין גמורים, ויוכל לקנותן מיד הכהן, אבל אין אדם מחריו דבר שאינו שלו, כגון שהחרים
בנו ונתו ועבדיו ושפתו העבדים או שדה מקנתו, שאין נוסף שלו, אם החרים לא אמר כלים :
(כט) כל חרם, לפי הפשט בפסוק שלפניו דבר אם יחרים איש מכל אשר לו, וכאן לא אמר
מכל אשר לו, אלא אשר יחרם מן האדם, שהוחרם גוף האדם, לא בעביר שהוא מקנת כסף,
אלא שהחרמוהו איתן שהכח בידם להחרים גוף האדם לשמים, וזהו חרם מלך וכ"ד הגדול
שנוטה לשמוע אליהן, ונאמר כל איש אשר ימרה את פיו יומת (יהושע א' י"ח), וכן והאיש אשר
יעשה בזרון לבלתי שמוע אל הכהן וגו' ומת האיש ההוא (דברי י"ז י"ב), ואם המלך וכ"ד הגדול
הסכימו שמוי ומי העושה זאת יחרם לה', של החרם על גוף העושה, ואין לו פדיון דמים, אלא
גזירת יומת, וכן מצינו שזוה יהושע בוריתו והיתה העיר חרם היא וכל אשר בה לה' רק רחב
הזוכה תחיה היא וכל אשר אתה בבית וגו' (יהושע ו' י"ז), לכן אפילו הכנענים בה מעמים
אחרים שאין עליהן גזרת לא תחיה כל נשמה חרם הם ונתת ימותו, ואמר וכל כסף וזהב וכלי
כחשת וברזל קדש הוא לה' אונר' ה' יבוא (שם ש"ט), וכן וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם

כתן

בחקתי כו

תרגום אשכנזי רע

יחרם מן האדם לא יפדה מות
יומרה: ל וכל מעשר הארץ
מזרע הארץ מפרי העץ ליהוה

אלו איין פערבאנטער פער
אורטהיילט וואָרדען, קאָן
ניכט לאַסגעקויפט ווערדען:
ואַנדערן מוס שטערבען:
(ל) אַללע צעהנטען דען
לאַנדען, פֿאָן זאָט, אונד
אלו

בויטפֿריכטען זינד דען עוויגען:

תרגום אונקלוס

רש"י

יתחרם מן אנשא לא יתפריק
אתקטרא יתקטל: (ג) וכל מעשר
ארעא מזרעא דארעא מפידי אילנא
דיי

ואס כדנה ניתן את טובתה: מאדם. כגון
שהחרים עבדיו ושפחותיו הכנעני: (כט) כל
חרם אשר יחרם. הוצא ליהרג ואמר חסד
ערבו עלי לא אמר כלו: מות יומ' הרי הוא
הולך למו' לפיכך לא יפדה אין לו לא דמים ולא
ערך: (ל) וכל מעשר הארץ. במעשר שני
הכתוב

באור

נתן נתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם (במדבר כ"א ב'), וכאמר ושמע ה' בקול
ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם (שם שם ג'), הרי שהמלך והעדה יכלת
בידם להחרים גוף האדם לשמים אין לו תקנה ואין פדיון, אלא מות יומת, אבל כסף זהב
זהם מקרימים יבוא לחונך בית ה', ועל זה אמר כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות
יומת, ובאמר וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים בעצת השרים והוקנים יחרם כל רכשו והוא
יבדל מקהל הגולה (עזרא י' ח'), החרמו לבד הרכוש לא בעליהן, שאם החרמו גם האדם
היו חייבין מיתה, אבל כו' שיבדל מקהל הגולה, וזה היה הענין בשאלו ויהונתן שביום מלחמה
אמר ארור האיש אשר יאכל לחם עד הערב ונקמתי מאויביו (שמואל א' י"ד ד'), שהיה זה חרם
בעצת המלך והשרים, ובאשר שגג יהונתן ואכל היה נהרג, לפי שאין פדיון לחרם אשר יחרם
מן האדם, לולי שהגבילו העם ואמר ויפרו העם את יונתן ולא מת (שם שם מ"ט), ועיקר דבר
זה למדתי מפי' רמב"ן ז"ל, והוא גם דעתו בפשט הכתוב הזה, והוסיף לומר שאנשי יבש גלעד
שעברו על שבועת הקהל ולא באו א המצפה, והוכיחו כלם לפי חרב כזכר הכתוב, אין הסבר
נשנת עשאו כל עדת ישראל רעה גדולה כול להמית אנשים רבים מישראל שאינן חייבים מיתה,
ופנחם היה שם, ועל כיו נעשה הכל, אבל שביעת העדה היא החרם, שאמר עליו כל חרם
אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת, וכן מנא הרב ז"ל באגדה בילמדנו תניא ר' עקיבא
אומר החרם הוא השבועה, והשבועה היא החרם, אנשי יבש גלעד עברו על החרם ונתחייבו
מיתה, ואמר הרב ז"ל עוד שזה היה טעותו של יפתח, כי חשב כש שנגיד ישרא' וכל להחרים,
והעובר על חרמו יומת, כן בידו לדור לעשות מצי' או אשה עולה או זבח לה' ויחול הכר,
וטעה טעות גדולה, כי החרם יהיה על המורדים לבנותם או על העובר תקנתם וגורתם,
שתקנו ושגזרו לכבוד השם, לא חלילה לעולה או לזבח, כי תועבת ה' היא, וכמו שבארנו
(פרשה ד' י"ג), לכך אמרו במ"ר שאפילו הקדש דמים לא היה חייב, והדברים ברורים.
ודש"י ז"ל פי' כל חרם אשר יחרם, הוצא ליהרג ואמר חסד ערבו עלי לא אמר כלום, כי
מות יומת, הרי הולך למות לפיכך לא יפדה, אין לו לא דמים ולא ערך, ואמר רמב"ן ז"ל
שרבותינו בחלקו בדבר, יש דורשים כן, ויש מהם אומרים שהיא אזהרה לחייבי מיתת שאין
לוקחין מהן כסף לפטרן, ושיתכן לדעתם ז"ל שהכתוב כולל דברים רבים, כש לא תאכלו על
הדם (פרשה י"ט ד'), וכמו שבארנו שם, וכמו לא יומתו אבות על בנים וגו' (דברים ד' ד'
ט"ו), שדורשים אותו כפיסול עדות הקרובים, ויפורט בכתוב עוד רק את בניהם לא המית
בכתוב בספר תורת משה אשר טוה ה' לאמר לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות
(ד"ב ד' ה' ד'), וכן מקרא כל חרם וגו' יכלול דין הוצאת מוחיב מיתה, ודין חרם מלך
ופ"ד הגדול: (ל) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ, במעשר שני הכתוב מדבר, שנקרא

אלו איין הייליגטום, רעם
עוויגען צו עהרען: (לא) ווילל
יעמאנד פאן ווינעם צעהנטען
עטוואן לאסקויען: זא מוס
ער רען פֿינפטען טייל הינצו
זעצען: (לב) דיא צעהנטן פֿאם
רינרפֿידה, אונד קליינפֿיה,
זא

הוא קדש ליהוה: לא ויהם
גאל יגאל איש מומעשרו
חמשיהו יסף עליו: טמיר
לכ וכל מעשר בקר וצאן כל
אשר

רש"י

תרגום אונקלוס

הכתוב מדבר: מורע הארץ. דגן: מפרי
העץ תירוש ויכהר: לה' הוא קנאו השם
ומשלתו כזה לך לעלות ולאכול בירושלים כמו
שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגןך
תירושך וגומר: (לא) ממעשרו. ולא ממעשר
חבירו. הסודה מעשר של חבירו אין מסיף
פומם ומה היא גאולתו כדי להתירו באכילה
דיי הוא קודשא קדש יי: (לב) ואם
טפרק יפרוק גבר מומעשריה
חוקשיה יוסף עלוהי: (לב) וכל
מעשר תורין ועאן כל די
בכל מקום והמעות יעלה ויאכל בירושלים כמו
שנאמר

באור

קדש לה', שריד לאכול אותו או כסף פדיונו בירושלים, אבל מעשר ראשון שניתן לבן לוי אחר
שנטלה הימנו תרומת מעשר, הרי הוא חולין גמורין, כמו שכתוב וכחש לבס תרומתכם כדגן
מן הגרן וכמלאה מן היקב (במדבר י"ד ט'): מורע הארץ, דגן: מפרי העץ, כמו ומפרי
העץ, שהוא התירוש והיכהר: לה' הוא, קנאו השם, ומשלתו כזה לך לעלות ולאכול בירושלים,
כמו שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' מעשר דגןך תירושך וגו' (דברים ל"ד ט'), לשון רש"י
ז"ל, כלומר שאינו לה' ממש כהקדשות ושיאסור עליו, אלא שהוא נתן אותו לך שתאכלנו בשמחה
בעיר הקודש בירושלים, ואולי שעל כן הוסיף קדש לה' לפרש אמרו לה' הוא שאיננו לה' ממש
אסור לזרים, אלא שאין דינו כחולין הנאכלין בכל מקום, אך קדש לה' להאכל לפניו מן
הקומה: (לא) ואם גאל יגאל איש מומעשרו, ולא ממעשר חבירו, הסודה מעשר של חבירו
אין מוסיף פומם, ומה היא גאולתו כדי להתירו באכילה בכל מקום והמעות יעלה ויאכל
בירושלים, כמו שנאמר ונתתה בכסף (שם ט"ז ט'), מפי' רש"י ז"ל, וא"כ מה שחסר להלן
במשנה תורה נאמר כאן שכאפדהו כריך שיוסיף פומם, וכוכר בפרשה זו לפי שמדברת בהקדשות
שהואל לעבדי כריך שיוסיף פומם, שכן הדין במעשר לפי שהוא קדש לה', כשהתרתו להלן
ברחוק מקום לפדותו בכסף, כריך הוספת פומם: (לב) וכל מעשר בקר וצאן, לא מניט
בתורה ונזהר מפורשת לעשר מעשר בהמה שנה שנה, כמו שפי' במעשר התבואות עשר תעשר
את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה (שם ט"ז ט'), ובברייתא דת"כ אמרו מכיין שמעשר
בהמה בעמוד עשר שנאמר העשירי יהיה קדש, ור"י הגלילי לומד ממה שנאמר בכבוד והעברת
כל פטר רחם, וכאן נאמר כל אשר יעבור תחת השבט, ור' למדו מן אלה המצות הסמוך לו,
ור' עקיבא לומד עשר תעשר באני מעשרות מדבר מעשר תבואות ומעשר בהמה, ואחשוב ששטת
ר' עקיבא היא פשט המקרא שאמר עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה
(שם ט"ז ט'), לדעתי טוב במקרא זה על שתי המעשרות, כי מנת זרעך על זרע הארץ, ועל
זרע הבהמה, וכן מלת תבואת על שתיהן כי הדגן והבהמות תבואותיו של אדם הן, שמיאין
לו הן ועושר, כמו להוסיף לבס תבואתו (פרשה י"ט ט'), ועל שתיהן אמר היוצא השדה
שנה שנה שאם על זרע השדה יאמר היוצא משדך, או אשר תוציא שדך, אבל היוצא השדה
עבדו כל היוצא על פני השדה למראה עיני האדם מדי שנה בשנה, זרעים שנמחו מחדש יוצאים
על פני השדה, וכן וולדי הבהמות שנולדו מחדש יוצאין על פני השדה, ואחריו פי' דין שתיקן,
על

בהקתי כו

אשר יעבר תחת השבת
העשירי יהיה קדש ליהוה
לא יבקר בין טוב לרע ולא

תרגום אשכנזי רעא

זא וויא עז אונטער דעם
שטאבע דורכגעחט : זאלל
דאן צערגנטע שטיק דעם
עוויגען געדויליגט זיין :
(לג) סאן זאלל קיינען אונטער
שיער מאכען, צווישען גוטעם
אונד שלעכטען, אונד

תרגום אונקלוס

די יעבר תחות חוטרא עשיראה יהי
קדש יא קדש יי : (לג) לא יבקר בין
טב לביש ולא יחלפיניה

רש"י

שלאמר ונתת בכסף גומר : (לב) תחת
השבת. כשנא לעשרן מביאין בפתח זה אחר
זה ועשירי מכה בשבת נכונה. בסיקרא להיות
כיכר שהוא מעשר כן עושה לטלאים ולעגלים
של כל שנה ושנה : יהיה קדש. ליקרב למוצת
דמו ואמוריו והנשר כאלל לבעלים שהרי לא
נתן בשבו לכהנים : (לג) לא יבקר וגו'. לפי
שלאמר (כס' ראה) כל מבקר כדריכס יכול
יהא

באור

על זרע הארץ אמר ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' מעשר דגנך תירושך ויבחרך, ועל מעשר בהמה
אמר ובכורו בקרבך ובאך, שאין זה על בכורי פטר רחס לבד שהרי הבכור נאכל לכהנים,
אבל כולל בכור ומעשר, וקרא גם למעשר בכור לפי שהוא החשוב מכל העדר, שנעשה קודש
לה', כדרך אף אני בכור אתנהו (תהלים פ"ב ב"ח), וכן (פר' י"ב י"ז) לא תוכל לאכול
בשעריך מעשר דגנך תירושך ויבחרך ובכורות בקרבך ובאך וגו', סוף שתי המעשרות מעשר
זרע הארץ ומעשר הבהמה הנאכלין לכל אדם, ועוד הונדך לקראן בכורו לפי שמדבר על
המוצאים שנמעשר, שהן להקרבה והנשר נאכל לבעלים, כי לפי שהמעשר חל על תס ובעל
מוס ומזוהם וכיוצא שפסולין למוצת כמ"ס (פסוק לג), לכן כאן שמדבר על ההקרבה הונדך
לקרא אותן ובכורות בקרבך ובאך, כך נ"ל : כל אשר יעבר תחת השבת, אעפ"י שקראתים
בכורות בקרבך ובאך, אל תאמר שהמעשר נדך להיות מומחר העדר, לא יהיה מכל אשר
יעבור תחת השבת בין שמה בין רזה בין תס בין בעל מוס, תמיד העשירי יהיה קדש לה',
ולא תקראו בכורות הבקר והאין, רק לפי שנעשו קדש : תחת השבת, כמו ששנינו (בכורות
דף כ"ח ע"ג) כיכר מעשרן כונסין לדור ועושה להן פתח קטן, כדי שלא יהיו שנים יכולים לנאת
כחדה, ומונה בשבת א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט', והיוצא עשירי סוקרו בסקרא ואומר הרי זה
מעשר, לא סקרו בסקרא ולא מנאום בשבת, או שמנאום רבובים או עומדים הרי לא מעשרי,
היה לו מאה ונטל עשרה, עשרה ונטל אחד אין זה מעשר, ר' יוסי בר' יהודה אומר הרי זה
מעשר, ובכתוב הסמוך אפרש בעו"ה : יהיה קדש לה', לקרב למוצת דמו ואמוריו, והנשר
נאכל לבעלים, שהרי לא נתנה עם שאר מתנות כהונה, ולא מנינו שיהא בשבו נתן לכהנים,
לשון רש"י ז"ל, וכפי מה שפרשנו למעלה מפרש בכתוב שנשר המעשר נאכל לבעלים בירושלים
כאמרו ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' ובכורות בקרבך ובאך, וכן ממקרא לא תוכל לאכול בשעריך
וגו' : (לג) לא יבקר, לפי שלאמר כל מבקר כדריכס (פרשה ז"ב י"א), וכול יהא נודר מביא
את היפה, ת"ל לא יבקר בין טוב לרע בין תס בין בעל מוס חלה עליו קדושה, ולא יקרב
בעל מוס חלה יחבל בתורת מעשר ואסור לגזוז ולעבוד, לשון רש"י ז"ל, ואפשר לומר שכל על
מקרא ששנינו שאמר כל אשר יעבור תחת השבת, מנינוצא עשירי הוא קדש, לא שיכנס לדור
לבקר עדרו להפריש המוצאים למעשר, ואם עשה כן אינו קדוש בקדושת מעשר, ולפי שאמר
העשירי, סבורים תכעים שאין זה חלה על ידי מנין, או תחת השבת או שמנאום רבובים או
עומדים, אבל נטל ממוצה או ח' מעשרה ולא מנה אוני קורא עליו העשירי, ור"י בר' יהודה
סובר שלא הקפיד הכתוב רק שלא יבקר בין טוב לרע, אבל אם נטל ממוצה או ח' מעשרה

תרגום אשכנזי

בחקתי כו

ימירנו ואם חמר ימירנו והיה
הוא ותמורתו יהיה קדש לא
יגאל: לה אלה המצות אשר
צוה יהוה את משה אל בני
ישראל בהר סיני: חוק

אונר ניכטן אומטוישען:
טוישט מאן עז אבער אום,
זא מוס עז ועלכוס אונר דאן
דאפיר געטוישטע שטיק
הייליג בלייבען, אונר ניכט
לאס געקויפט ווערדען:
(כו) היזעז זינד דיא געבאטע,
וועלכע דער עוויגע אס בערג
סיני דעם משה פיר דיא

קינדער ישראל'ן אויפגעטראגען:

תרגום אונקלוס

רש"י

יחלפיניה ואם תלפא יחלפיניה ויהא
הוא וחלופיה יהי קדש לא יתפרק:
(לד) אליו פקודיא די פקיד ית
משה לנת בני ישראל בפקודיא
דסיני: חוק

יהא בורר ומזיא את היפה תלמוד לומר לא
יבקר בין טוב לרע בין חס בין בעל מוס חלה
עליו קדושה ולא איקר. בעל מוס אלא יאכל
בתורת מעשר ואסור ליגזז וליענד:

חוק

באור

באור איזו שיניעו לידו הרי זה מעשר: ולא ימירנו, לפי שמעשר בלי בקור אפשר שיהיה
העשירי חולה או בעל מוס, וימירנו בזה טוב, על כן הזהיר ולא ימירנו: ואם חמר ימירנו,
יהיו שניהן קדש האחת ליקרב, ובעלת המוס שתאכל בתורת מעשר, אבל על לא יבקר לא
אמר דבר, לפי שאין המעשר חל עליו כלל וצריך לחזור ולעשר כהלכה: והיה הוא, פרשנו
למעלה (פסוק י'): לא יגאל, וכן לא יגאל, שמה תאמר אם יבא בעל מוס, הבעלים יגאלו
אותו מיד הקדש בתוספת מוס, שהרי אין עליו לא קדושת דמים, ויכניסו הבהמות פעם
שנית לדיר להעבירן תחת השנט, אלא שזה איננו עשירי הוא המעשר בין תם בין בעל מוס,
ונפטרו אותן שיאלו מן המעשר: (לד) אלה המצות, מנות ה' הם אלה אשר נטענו לישראל ביד
משה, לא אחרות, וכמ"ש רבותינו ז"ל אלה המנות, שאין נביא ראוי לחדש דבר מעתה:
אשר צוה וגו', שלא קם נביא כמוהו לקבל חקים ומשפטים עם כל הלכותיהן וסדריהן באור
נבואתו: אל בני ישראל, הקדושים לקבל חקי אלהים ומורותיו: בהר סיני, כלן באמרו
לו נסינו כשהיה עם ה' לחם לא אכל ומים לא שמה, וחזר בא"מ וכוהו בלשון שיאמר כל מנה
לישראל, ובלשון שיכתבנה בתורה, וכמ"ס (פרשה ז' ל"ט) וה' יאיר עינינו באור תורתו,
וראט בישועתו אמן:

חוק

סכום פסוקי דספר ויקרא שמנה מאות וחמשים ותשעה נמשך סימן:
וחציו והנגע בכשר רחוב. ופרשיותיו עשרה. בא ג"ר סימן:
וסרריו כ"ג. וכתוררו יהנה יומם וליילה סימן: ופרקיו כ"ז.
ואהיה עמך ואברכך סימן: מנין הפתוחות שתים וחמשים.
הסתומות שש וארבעים. הכל שמנה ותשעים פרשיות:
רודי צ"ח וארום סימן: